

Olvasóink írják

Tudósítás az amatőr naptávcső sorsáról

A cím az általam kreált — és az 1992/10. sz. Meteorban beharangozott — Solar Telescope/Camerára utal.

A találmányom ügyének intézése is hozott ide, Kanadába, közelebbről British Columbia fővárosába, Victoriába. Ez nem rossz hely csillagászati szempontból sem (a város, ami néhol olyan szellősen beépített, mint az alföldi tanyavilág, egy csendes-óceáni sziget déli csücskén terül el). Megérkezésem után néhány hónappal megeresztettem egy levelet (valamit azért csináljak) egy USA-beli cégnek, amely rögtön ráharapott, és született köztünk egy megállapodás, vagy inkább előszerződés. Bob (nevezük nevén az elnököt) sokat rágta a fületem, mire elküldtem a szabadalmi leírást és rajzokat, ami 30 oldalt tett ki. Már akkor is gyanús volt Bob sürgölődése és szép ígéretei (pl. meghívott a cég nevében egy Washington állambeli amatőr találkozóra); „túl szép a menyasszony” — mondogattam volt akkortájt. Tudtam, hogy Amerikában sportot űznek a találmányok ellopásából, így hát kerítettem egy ügyvédet. Ő bőszen megfogadta, hogy első dolga lesz, hogy felveszi Bobbal a kapcsolatot, de aztán mégis csak azzal foglalkozott, hogy megírja nekem a tiszteletdíját. Mivel ez elég tetemes, most lapítok, hogy végre elfeledkezzen rólam (állandóan bombáz a leveleivel, és ha szóba állok vele, rögtön benyújtáná a „munkájáért” a számlát).

Szóval eléggé magamra maradtam. Nemzetközi szabadalom nincsen a naptávcsőre — a pénzt olyan feltételekkel kaptam volna meg erre a célra Magyarországról, hogy nem volt módom így azt elfogadni.

Bob persze megnyugodott, amint megkapta a leírást — innen kezdve én lettem aggódo. Nagy nehezen küldött egy

faxot, melyben biztosított arról, hogy tetszik neki az ötlet, és türelemre intett. A probléma az, hogy láttam az újságban Bob hirdetését, amelyben pont Solar Camerát, valamint egy Solar Spottert kínál, mint a jövőben piacra kerülő terméket. Felhívtam Bobot, és ő elmondta, hogy ezek nem az én találmányomra épülnek, és háromszor is biztosított arról, hogy a Solar Spotter csak hasonlít a naptávcsővemre, de ez az ő találmánya. Természetesen nem tételezek fel tiszteségtelen szándékot Bob esetében, de elmerengek azon, mennyi annak a valószínűsége, hogy Bobhoz egy időben fut be három napmegfigyelő eszköz, amelyek közül kettőnek a neve is ugyanaz (a Solar Camera elnevezés egyébként E. Kovács Zoltán barátomtól származik).

Most várom Bob szerződés-tervezetét (bár lehet, hogy optimizmusom annyira megalapozott, mint a teljes leszerelésbe vetett hit). Megismerkedtem itt több amatőrrel ill. csillagással, többek között Kanada legnagyobb csillagvizsgálójának igazgatójával. Kíváncsi voltam, itt hogyan reagálnak az ötletemre, így hát ismertettem velük a naptávcső működését. Jó volt látni, ahogy egyre inkább kikerekedett a szemük, ahogy soroltam a különféle működési módozatokat. Örömmel nyugtáztam, hogy nem találtam fel a spanyolviaszt. Bár nekem az itteni vélemények nem nyomnak többet a latban, mint mondjuk Iskum József vagy Mizser Attila barátom biztatásai.

Bár a Bobbal kötött megállapodásban foglaltak szerint elég szép pénzt kapnék a naptávcső értékesítése után, mégsem az anyagi haszon az elsődleges számomra. Szeretném, ha végre közkinccsé válna a naptávcső, mint magyar találmány. (Ha pl. korábban a Meteorban közhírré teszem a leírást — vállalva egy másik megállapodásszegés következményeit —, előbb-utóbb úgyis mint amerikai találmány került volna piacra. Most ismét van egy megállapodás, amely szerint újfent tartani kell a számat).

Mindenesetre nem várok sokáig: ha rövid időn belül nem kapok megnyugtató választ Bobtól, megkeresek néhány

nagyobb amerikai újságot (pl. a Sky and Telescope-ot). Amennyiben készek közölni a találmány leírását (megítélésem szerint ez hasznosabb lenne, mint pl. hordozható asztalkát ismertetni), a köz tudatba a naptávcső mint magyar találmány szivárogná be — bár így nem lenne belőle pénzem, de ez zavarna legkevésbé.

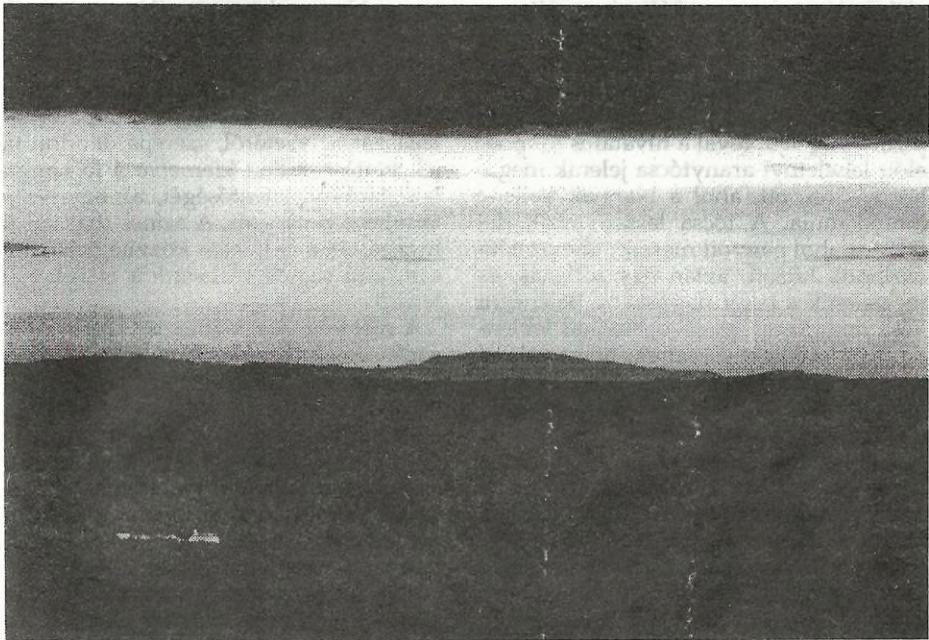
Mégegyszer azonban: bízom Bob józan ítélőképességében, elvégre ő is jól járna, ha korábbi napmegfigyelő szerkezetét — amelynek használata olyan nehézségekbe ütközik, mint boxkesztyűben csipkét verni — lecseréli egy sokkal hatékonyabb és sokrétűbben felhasználható eszközre.

Remélem, hamarosan jó hírekkel jelentkezhettek. Jó eget kívánok mindenkinek, és örömmel tölt el, hogy rám is a Ti egetek borul — még ha 9 óra késéssel is. (*Virág Pál, Kanada*)

Mátrai képek

Szeptember 11-e volt — hidegfront után, kiváló átlátszóságú égen ritka lehetőség egy hajnali R Leo-észlelésre. Ha sikerül, ez lesz a legkorábbi időpont, amikor valaha is észleltem ezt az ősidők óta ismert műrát.

A svábhegyi csillagvizsgáló tetőtéraszáról jó a keleti horizont. Az erősen pirkadó égen könnyű rábukkanni a Regulusra (néhány fokkal a látóhatár felett hunyorog), könnyű lenne az R Leo vidéke is, ha nem takarná egy éppen arra kódorgó lomha cirrusz. Rohamosan világosodik, a felhő nem mozdul, tehát elkezdem pásztázni 20x60-asommal a gyanúsán tiszta horizontot. Egy dombtetőn távoli adótorony, pár fokkal jobbra egy nagyobb dombon még nagyobb torony. Leteszem a binoklit. Különös, korábban nem láttam arrafelé ilyesmit. A

A Mátra a Normafától 1994. szeptember 11-én hajnalban. A kép közepén húzódó sűrű vonulat a Kékes tömbje, balra a Galya-tető csoportja. A fekete horizontot a Gödöllői-dombság alkotja. Balra lent a Duna vize csillog, felül esőfelhők kezdik lezárni a kilátást. (Bakos Gáspár felvétele 135-ös teleobjektívvel készült)

kisebbik torony körül apró lámpafények... De hiszen ez Galyatető! A tiszta levegőben olyan közelnek látszik, mint máskor a Hármashatár-hegy!

Futás a Normafához — onnan sokkal jobb a kilátás. Igen, ott hullámszik a Mátra vonulata vagy tíz fok hosszán. A 20x60-as hihetetlenül közel hozza a Kékes-tetői adótornyot. Kicsit később, amint tovább világosodik, szabad szemmel is kivehető az apró pálcika. Tüélesen rajzolódik a Mátra fekete gerince a világos horizontra. Sokszor láttam már a Mátrát Budapestről, de így: soha! Galyatetőtől balra a harmadik kis dombon sötét gombaként áll a Piszkek-tetői csillagvizsgáló 1 m-es távcsövének kupolája. Könnyű azonosítani, hiszen százszor is bejártam már azt a vidéket.

Sietős lépteket hallok magam mögül. Úgy látszik, mást is érdekel a Mátra. Bakos Gazsi az, neves mély-egesünk, melékállásban szenvedélyes Mátra-néző, akárcsak jómagam. Májusban látta a Napot felkelni a Kékes mögött, szóval nagy ember. Kicsit elcsodálkozunk egymáson, aztán együtt figyeljük az előadást. Amint közeledik a napkelte, egyre pirul az ég alja. Jóval a hivatalos időpont előtt leheletnyi aranytócsa jelenik meg a horizonton, ott, ahol a Napnak kellene kibukkannia. A tócsa lassan úszik dél felé, valahol nagyon messze, távvezetékoszlopok között, aztán egy villanás, és megjelenik a fehér napperem. Belenézni kész öngyilkosság, de ujjainkkal leblendezett binoklival jól látjuk, hogy valami egészen formátlan dolog kelt fel. Először koporsó alakú, majd pár percnyi küzdelem után nagy nehezen kikerekedik. Óriási napfolt éktelenkedik rajta, de ki figyel most erre? Vakítóan csillog a langyos napfény egy távoli ablaktáblán, lassan szétömlik az alvó városon, a völgyekben úszó tejfehér párákon. Besüt az Országházba is, átvilágítja a hatalmas kupolát (ez ám az igazi átvilágítás!). Aranyfüzérként ragyognak a kerek ablakok. A pesti bádogtetőkön is ott táncol a napfény — megannyi remegő lángocska. A nagybont épületek, tornyok árnyéka szétterülve őrzi az éjszaka emlékeit.

Sorra azonosítjuk a távoli hegyeket: a Csóványost, a Szandát, a Karancsot. A 130 km-re lévő Býkov 1110 m-es csúcsa a legtávolabbi pont, amit ki lehet venni. A Magas-Tátra 200 km-re húzódó láncait még ez a hajnal sem képes megmutatni. Majd legközelebb, talán egy téli hajnalon, még több szerencsével járunk! Addig maradnak szép emlékként az elfotózott filmek és a megismételhetetlen élmény, amit a világ legjobb emulziója sem képes rögzíteni. (Mzs)

Csillagászati hét '94, Vác

Október 13. és 16. között négy alkalommal hallgathattunk érdekes előadást a Művelődési Központban rendezett sorozat keretén belül. Nagyon rövid összefoglalásként az alábbiak hangoztak el:

A Nagy Űstökökarambol (Sárnecky Krisztián). A Meteor rovatvezetője sok látványos diával színesítette beszámolóját, a Naprendszer — általunk megfigyelt — eddigi legnagyobb balesetéről, ennek előzményeiről és hatásairól.

A csillagászat amatőr szemmel (Nagy Zoltán Antal). Az előadás az amatőr csillagászat helyzetéről, szerepéről adott tájékoztatást, külön kiemelve a jó hangulatú táborok jelentőségét, az egymástól tanulás fontosságát. A színes diák jól illusztrálták a helytelen közvilágítás hatásait, ami sajnos városunkra is igen jellemző.

A mély-ég világa (Bakos Gáspár). Hazánk egyik legtehetségesebb mély-ég észlelője a világűr mélyén rejtőző csillaghalmozokról, galaxisokról, valamint azok megfigyeléséről beszélt. A nagy távcsövekkel készült felvételek mellett saját rajzait is bemutatta, melyeket 5–10 cm-es távcsövekkel (és persze a 44,5 cm-es Odyssey 2-vel) rajzolt, esetenként több óras kitartó munkával.

Magyarország csillagvizsgálói (Mizser Attila). Az MCSE főtitikára beszámolt a hazai csillagvizsgálók műszerezettségéről, a profi csillagászok munkájáról. A képek jól mutatták be a fényszennyezés egyre intenzívebb terjedését. *Kovács Attila (MIMASZ-kör vezető), Vác*

Apróhirdetések

ELADÓ 170/1140 Szabó Sándor-féle tükrök + segédtükrök kvarc védőréteggel (4900 Ft + postaköltség). Csillagászati, úrkutatási témájú videofilmek (195' /700 Ft), holdtérkép (150 Ft), binokulártartó, okulárszűrőtárcsa Hold-bolygóészleléshez (100 + 600 Ft). Csillagászati témájú fénymásolatok, illusztrációk a Természettudományi Közlöny 1877-1929 közötti számaiból (200 Ft), Konkoly és Gotthard népszerű természettudományi előadásai (150 Ft), Binokulár Változók (150 Ft), VA I-IV. (180 Ft), Univerzum c. könyv (1500 Ft), Asztrófizikáról (150 Ft). Farkas Ernő, 1161 Budapest, Csömöri út 81. Tel.: 271-5656 (15:20-16:00 között).

ELADÓ egy 80/280-as T-réteges akromát lencse tubusba építve. Fotóállvány csatlakozás megoldott. Ára személyes elvétel esetén 3500 Ft, postai utánvétellel 4000 Ft. Imre Zoltán, 1024, Bp. Káplár utca 10/B., IV. em. 5. mh. tel.: 122-7411 e-mail: hg1dbz@balu.hungary.hp.com

ELADÓ Kis mennyiségben még van vizuális fóliaszűrő napészleléshez, mely biztonságos megfigyelést tesz lehetővé. Kiszűrű az infravörös és az ultraibolya sugarakat is. Januártól olcsó fotografikus napszűrő is kapható lesz. Iskum József, 1041 Budapest, Rózsa u. 48.

ELADÓ 165/800-as Newton Berentetükörrel, segédtükörrel, 10 mm-es ortho okulárral, villás, hordozható állvánnyal. Kiváló mély-ég és üstököskereső távcső. Irányár: 11 ezer Ft. Szintén eladó könyvű asztrófotós mechanika kezdőknek, háromlábú fémállvánnyal. Irányár: 5 ezer Ft. Pap Csaba, 8200 Veszprém, Ördögárok út 2/b.

MEGVÉTELRE keresem Steven Weinberg Az első három perc c. könyvét. Tóth Krisztián, 2120 Dunakeszi, Rákóczi út 13. tel.: (27) 342-207

ELADÓ 20x60-as binokulár (6500 Ft), 200 mm-es menetes Sonnar teleobjektív (15 ezer Ft), 40 mm fókuszú Zeiss ortho okulár (4000 Ft), Astrophotography II. c. könyv (2500 Ft), Atlas of the Universe szép kiállítású képeskönyv (1700 Ft). Dr. Zseli József, 2422 Mezőfalva, Semmelweis u. 1.

KIFOGÁSTALAN MINŐSÉGŰ OPTIKÁK GARANCIÁVAL

Csillagászati objektívek (akromátok)

48/540 foglalatban	1700 Ft
48/540 tubusban	2900 Ft
48/280 foglalatban	1300 Ft
48/280 tubusban	2300 Ft

Parabolatükrök kvarc réteggel, segédtükörrel

250/1500	17000 Ft
200/1200, 1500	11000 Ft
150/750,	7200 Ft

Elliptikus segédtükrök kvarc védőréteggel

70x100 mm	3400 Ft
60x85 mm	2400 Ft
50x71mm	1400 Ft
40x56 mm	1200 Ft
32x45 mm	1000 Ft

Orthoszkopikus okulárok

25 mm ortho (24,5 mm)	5900 Ft
18 mm orto (24,5 mm)	5900 Ft
12,5 mm ortho (24,5 mm)	5900 Ft
9 mm ortho (24,5 mm)	5900 Ft
7 mm ortho (24,5 mm)	5900 Ft
6 mm ortho (24,5 mm)	5900 Ft
5 mm ortho (24,5 mm)	6200 Ft
4 mm ortho (24,5 mm)	6200 Ft
Barlow-fókuszkiérszerező	4600 Ft

105 mm -es krómozott napszűrő 3200 Ft
teflon Dobson-távcsőhöz (7 db) 700 Ft

20000 Ft felett a postaköltséget átvállalom!

Szabó Sándor
9400 Sopron, Baross u. 12.
Tel.: (99) 332-548 (du.)

Továbbra is vállalom kisebb precíziós távcsőalkatrészek elkészítését (segédtükörtartó, fókuszírozó, objektívfoglalat, refraktortubus stb.), valamint hibás, régi akromátok újraragasztását, binokulárok javítását, beállítását.

**Rózsa Ferenc
2600 Vác, Munkácsy u. 4.**

Komplett, kizárólag kézi finommozgatással ellátott távcsőmechanikák eladók

30 cm átmérőig.

**Réti Lajos, 9023 Győr,
Ifjúság krt. 51.**

A **Schmidt & Bender** Hungária Optikai Kft, mint a MOM finomoptikai gyártótevékenységének folytatója, az MCSE közreműködésével akciót hirdet optikák megrendelésére. Az alább felsorolt optikai elemeket 1995 februárjában lehet megrendelni, a rendelés módját a Meteor januári számában közöljük.

Az akcióban meghirdetett gyártmányok a következők:

akromatikus objektívek: 62/310, 52/500, 86/590, 82/1200; Barlow-lencse: 32/-135; 100/500-as szférikus tükör; 30, 50, 70 mm-es segédtükök; 25 mm-es neutrálszűrő NG11 anyagból.

A Meteor korábbi számaiban az alábbi optikákról olvashatunk: 50/500-as akromát: M 1994/1., 17. o.; 82/1200-as akromát: M 1994/3., 20. o.; 32/-135-ös Barlow-lencse: M 1993/2., 45. o.

Belépési nyilatkozat

Kérem felvételemet a Magyar Csillagászati Egyesületbe

Név:
Cím:
Szül. dátum: év hó nap
Telefonszám:

rendes tagként (a tagdíj összege 1995-re 700 Ft, illetmény:
Meteor csillagászati évkönyv 1995, MCSE Körlevél)

pártoló tagként (a tagdíj összege 1995-re 1400 Ft, illetmény:
Meteor csillagászati évkönyv 1995 és az MCSE Meteor c. havi folyóirata)

A tagdíjat a jelentkezési lappal egyidejűleg az MCSE címére (1461 Budapest, Pf. 219.) kérjük feladni rózsaszín postautalványon!

A Meteor korábbi évfolyamainak megrendelése

Lapunk 1991-es, 1992-es és 1993-as évfolyamában számos, jelenleg is használható cikk, közlemény jelent meg észlelési, távcsőépítési és más témakörökben. Az alábbi kivonatos tartalomjegyzék a legérdekesebb cikkekből ad ízelítőt. A teljes évfolyamok a Magyar Csillagászati Egyesülettől rendelhetők meg, rózsaszín postautalványon, a **1461 Budapest, Pf. 219.** címen. Az 1991-es és 92-es évfolyam ára egyenként 770 Ft (tagoknak 660 Ft), az 1993-as évfolyamé 880 Ft (tagoknak 770 Ft). Csak teljes évfolyamok rendelhetők!

1991

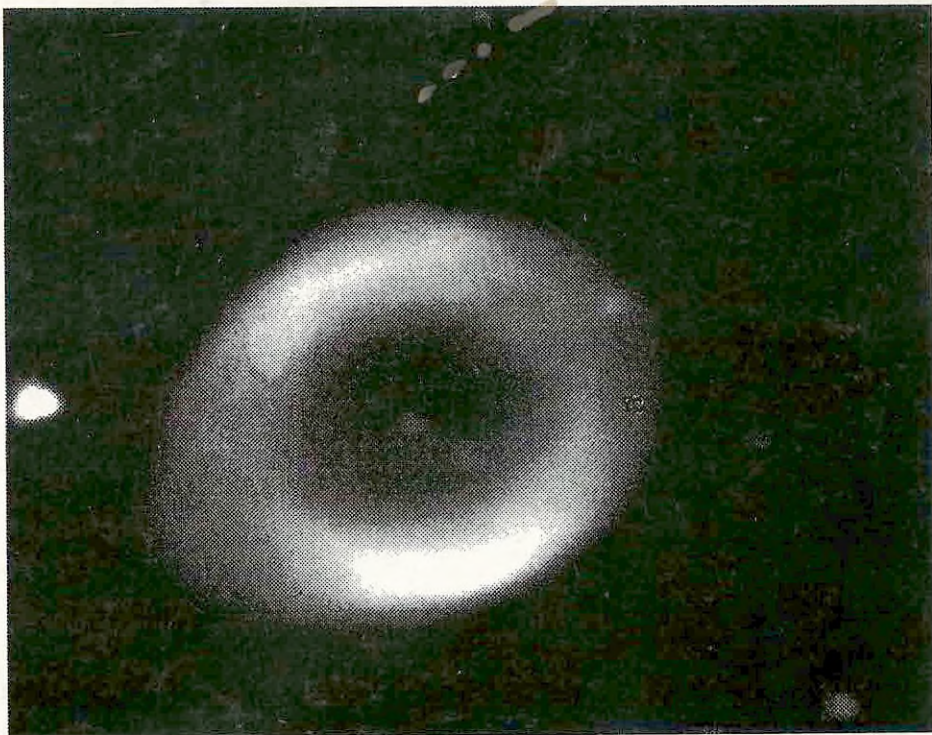
1. Távcsőmechanikai útmutató; Régi és mai csillagászati expedíciók
2. Csillagászsorsok Sztálin alatt; A titokzatos SU UMA csillagok
3. Konkoly Thege Miklós és az amatőrök; Építünk Dobson-távcsövet!
4. A Hold tranzien jelenléte; R CrB típusú változócsillagok; Bolygók, kisbolygók, üstökösök csillagfedései; Így építünk segédűtkör-tartót!
5. Távcsövek, észlelők, teljesítmények I.; Az üstökösök fényessége; Kettőscsillagok a Coma Berenicesben
6. A pontos óramű receptje; Távcsövek, észlelők, teljesítmények II.
- 7-8. Kis Hold-részletek megfigyelése; Hogyan észleljük a Perseidákat?; Magyarországi magáncsillagvizsgálók
9. Milyen nagyítással észleljünk?; Egyszerű binokulár-teszt
10. Az alfa Cas és környéke (kettőscsillag-ajánlat); Planetáris ködök; Időmérés: a magnós módszer
11. A július 11-i nagy napfogyatkozás (beszámoló); Az Y Lyncis fényváltozása; Gemini-dák: téli meteorzápor!
12. Távcsőtűkrök ezüstözése; Nyílthalmaz matuzsálemek; Hell Miksa ismeretlen levele

1992

1. RV Tauri változócsillagok; A lokális halmaz megfigyelése; Hogyan jelezhető előre a flerek nagy napfoltok segítségével?
2. Optikai alapfogalmak; A Glotton-meteorit
3. Látható-e a Vénusz sarlója pusztá szemmel? Optikai alapfogalmak; Elődűnk, Flammarion
4. Látogatás a jénai Carl Zeiss Művekben; A Quadrantidák hullócsillag-esője; Messier-objektumok szabad szemmel
5. Tapasztalatok gyári okulárokkal; Kettőscsillagok az M45-ben; Z Ursae Majoris
6. Optikai alapfogalmak; A magyarországi sarki fények katalógusa; Az éjszakai ég fénye
- 7-8. Hogyan vásároljunk binokulárt? Az üstökösadászat bajnoka; Nova Cygni 1992; A zöld sugár; Mikor tűnik fel a Szíriusz a hajnali égen?
9. A színszűrők elmélete; Csillagtúra a Herculesben
10. Az időszakos holdjelenések megfigyelése; Az üstököskeresés "nagyasszonyai"
11. Egy apokromatikus triplet objektív születése; A holdfogyatkozások megfigyelése
12. Sivatagi show (A mars-járó tesztelése); A Hyadok és vidéke

1993

1. A P/Swift-Tuttle üstökös megfigyelései; Az asztronómia felülvizsgálatának alapjait megvető Regiomontanus
2. Hogyan válasszuk meg távcsővünket? Jupiter-észlelés és szalagrajz; Szupernóvák születése
3. Észleljük a hamuszürke fényt! A Hold rajzolása; Ki készítette az első távcövet?
4. A Zwicky-triplet; Skicc a falon — a mátraverebélyi napóra
5. Érdekes Hold-tájak: "hid" a Mare Crisium peremén; Mit tud a Konica 3200? Egy föld-súroló üstökös; A Messier-maraton
6. A meteorok hangjelenlései; Tombaugh halmazai
- 7-8. Emberközben a CCD I.; Három mira típusú csillag fényváltozása; Házi készítésű 120x50-es binokulár
9. Emberközben a CCD II.; Planetárium programok; Állandóan észlelhető üstökösök
10. Szegény ember távcöve? Észleljük a Mare Nectarist! Bolygóészlelés vizuálisan
11. Segédűtkörtartó kézi szerszámokkal; Légréses objektív foglalása
12. Csillagfigyelés — akció a fényszennyezés ellen; Törpe növő észlelése; A Kaliforniai kód nyomában

Az egyik legelső CCD-felvétel, mely a Bajai Observatórium új 50 cm-es f/8,4-es Richtey-Crétien távcsövével. Az M57-et ábrázoló kép ST 5-ös CCD-kamerával készült (Borkovits Tamás, Hegedüs Tibor, Jäger Zoltán és Paragi Zsolt munkája)

Light Curves of Variable Stars for 1988–1992

Változócsillagok fénygörbéi 1988–1992

Összeállította/Compiled by László Kiss

Magyar Csillagászati Egyesület
Hungarian Astronomical Association

1994

Az MCSE új kiadványa az 1988 és 1992 végzett változócsillag-észleléseink legjavát mutatja be. A 72 oldalas füzet 140 változócsillag fénygörbéjét tartalmazza; 222 amatőrcsillagász több mint 100 ezer megfigyelése alapján készült a reprezentatív válogatás. Az észlelők számára a fénygörbék jó támpontot adnak programjuk kialakításához. A Változócsillag fénygörbék 1988–1992 c. kiadvány az MCSE-től rendelhető meg, kizárólag postacímünkre (1461 Budapest, Pf. 219.) küldött rózsaszín pénzesutalványon, 120 Ft beküldésével. **Figyelem! Az 1995-ös tagdíjfizetésre kiküldött csekkeken a kiadvány nem fizethető elől!**